

PRAVNA DINAMIKA I IZVORI PRAVA

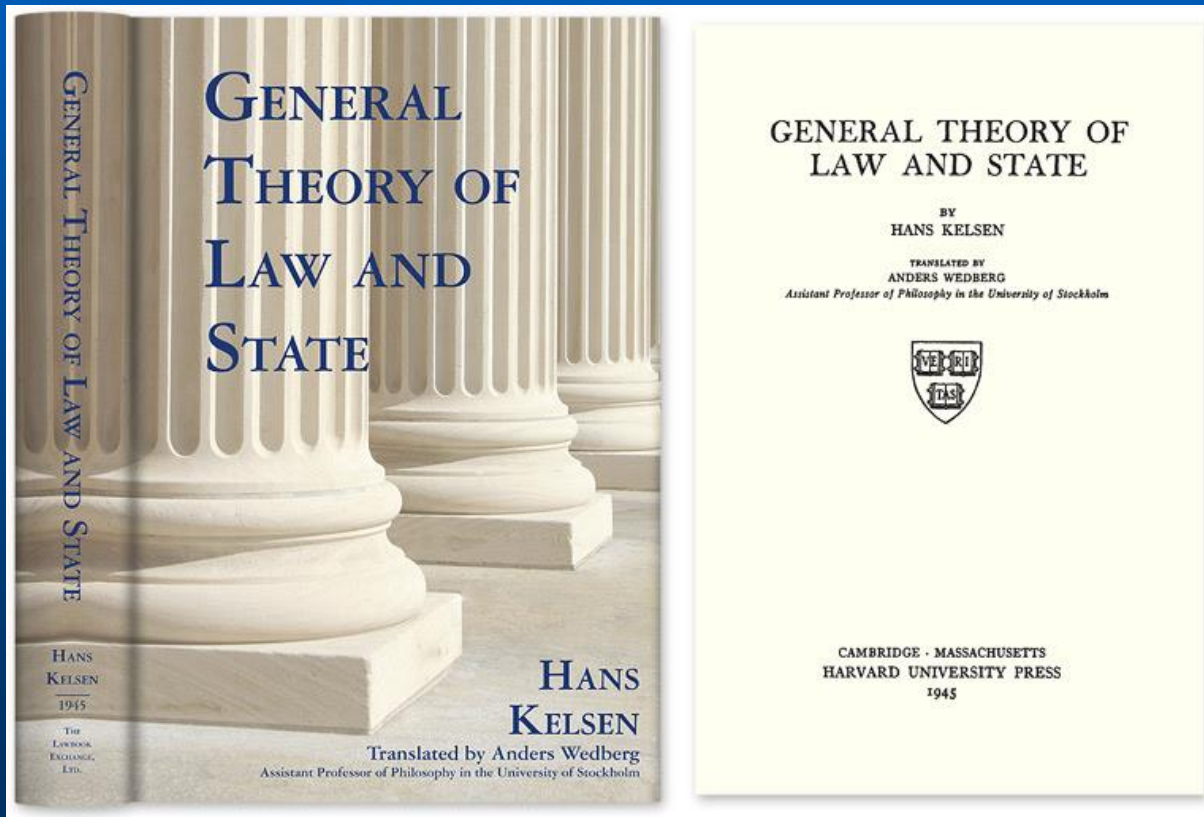
Izv. prof. dr. sc. Luka Burazin

Literatura:

R. Guastini, *Sintaksa prava* (2018), str. 109-124

NORME O PROIZVODNJI PRAVA

- pravo uređuje vlastito stvaranje i primjenu

„Pravni poredak je sustav općih i pojedinačnih normi koje su jedna s drugom povezane prema principu da pravo uređuje svoje vlastito stvaranje”. (H. Kelsen, GTLS, 132)

NORME O PROIZVODNJI PRAVA

- n. o proizvodnji pr. = norme o stvaranju općih i apstraktnih propisa
- norme o proizvodnji prava (u užem smislu)
 - formalan karakter
 - a) propisivanje nadležnog organa (npr. čl. 71. URH)
 - b) propisivanje postupka (npr. čl. 171.-207. Poslovnika Hrvatskoga sabora)
- norme o proizvodnji prava (u širem smislu)
 - materijalni karakter
 - npr. čl. 14. (n. jednakosti), čl. 31. (nullum crimen) 3
 - čl. 32. URH (sloboda kretanja)

NORME O PROIZVODNJI PRAVA

- 1) norme o (normativnoj) nadležnosti
 - dodjeljivanje normativne vlasti
 - npr. čl. 81., podst. 1. (vlast donošenja i mijenjanja Ustava), čl. 71. (zakonodavna vl.), čl. 101. URH (vlast donošenja uredbi sa zakonskom snagom)
 - vlast stvaranja određenog izvora prava: ustava, zakona (ustavnog, organskog, običnog), uredbе, poslovnika, pravilnika
 - rezervirana nadležnost
 - stoga, dva spekta n. o nadležnosti: *ovlašćivanje organa + definiranje izvora prava*

NORME O PROIZVODNJI PRAVA

2) norme o (normativnom) postupku

- uređivanje načina izvršavanja normativne vlasti
- npr. čl. 147.-150. URH (postupak mijenjanja Ustava), čl. 132., st. 2. URH (postupak donošenja ustavnog zakona), čl. 171.-207. Poslovnika HS-a (zakonodavni postupak), čl. 28.-32. i čl. 50. Poslovnika Vlade RH (uredbodavni postupak)
- rezervirani postupak
- stoga, dva spekta n. o postupku: *propisivanje* postupka + *definiranje* izvora prava

PRAVNI IZVORI

- pogodbeni struktura n. o proizvodnji prava
- "Ako Č, onda P" (teorijska rekonstrukcija!)
- P = nastanak novog prava
- "izvori (proizvodnje) prava" (normativni izvori, pravni izvori) = činjenice s kojima pr. norma povezuje stvaranje novog prava
- "Ako subjekt S odluči x, onda je x pravo"
 - konsekvant = proizvodnja prava
 - antecedent = *izvor prava*

PRAVNI IZVORI

- općeteorijski pojam izvora prava
 - utvrđivanje izvora prava u pojedinim pr. poredcima je "dogmatsko" pitanje
- "formalni" pojam izvora prava
 - izvori se utvrđuju na temelju "vanjskih" obilježja, poput postupka proizvodnje i/ili *nomen jurisa*
- relativizacija pojma (pozitivnog) prava
 - sve što je određeno nekim normativnim dokumentom (npr. zakonom) čini "pravo"

PRAVNI IZVORI

- standardni načini formuliranja n. o proizvodnji
 - a) dodjeljivanje nekom subjektu normativne vlasti, tj. vlasti stvaranja određenih normativnih dokumenata
 - "Hrvatski sabor je... nositelj zakonodavne vlasti u RH", "Hrvatski sabor... donosi zakone", "Predsjednik Republike... može donositi uredbе sa zakonskom snagom..."
 - b) pripisivanje nekom subjektu vlasti "uređivanja" nečega
 - "Hrvatski sabor može... ovlastiti Vladu RH da uredbama uređuje pojedina pitanja iz njegova djelokruga", "Način provedbe stručnog nadzora građenja... propisuje ministar pravilnikom"
- jesu li n. o proizvodnji i n. o djelovanju *erga omnes*?

PRAVNI IZVORI

- elementi procesa proizvodnje prava
 - a) tijelo normativne vlasti (normotvorac)
 - subjekt koji ima vlast stvaranja prava
 - b) normativni postupak
 - slijed akata čiji je ishod proizvodnja prava
 - c) normativni dokument
 - proizvod normativnog postupka
- izvor prava: postupak i/ili dokument
 - ne i tijelo vlasti, jer jedno tijelo vlasti može biti "izvor" različitih "izvora" (npr. Hrvatski sabor)

IZVORNE I IZVEDENE NORME

- ❑ izvorne (neovisne, vrhovne, "suverene") norme
 - pripadnost pr. poretku ne ovisi o postojanju drugih normi
 - norme prvoga ustava
 - plod izvršavanja ustavotvorne/utemeljujuće (konstitutivne)* vlasti
 - vlast *extra ordinem*
- ❑ izvedene norme
 - postojanje počiva na postojanju drugih normi
 - npr. n. o ponašanju, n. kojima se dodjeljuje uredbodavna vlast

UTEMELJENJE NORMI

- dinamika pravnog poretka
 - dinamičko utemeljenje
 - procesi proizvodnje prava
 - N1 (n. o nadležnosti) → normotvorac → N2
 - piramidalna struktura pr. poretka (Kelsen)
 - N2 ← N1 ← N0 (ugovor – zakon – ustav)
 - N0 lišena dinamičkog temelja
 - "prvi" ustav pr. poretka

UTEMELJENJE NORMI

- statika pravnog poretka
 - statičko utemeljenje
 - sadržaj pravnog poretka
 - $N2 \leftarrow N1$
 - neizražena norma \leftarrow izražena norma
 - izvođenje logičkim (dedukcija) ili argumentacijskim sredstvima (*a contrario*, analogija...)
 - npr. neka "opća načela" prava
 - pravno konstruiranje

IZVORNI I IZVEDENI IZVORI

□ izvedeni izvori

- pravni izvori
- činjenice koje su predmet uređivanja n. o proizvodnji prava
- npr. zakoni, uredbе, pravilnici
- plod utemeljenih vlasti
- proizvode (dinamički) izvedene norme

□ izvorni izvori

- činjenice koje daju život "prvom" ustavu
- plod ustavotvorne/utemeljujuće vlasti
- proizvode izvorne norme

KRITERIJI PRIPADANJA PORETKU

- kriteriji pripadanja ili "postojanja"
 - izvedene norme:
 - sukladnost normama o proizvodnji prava
 - n. o proizvodnji su "unutarnje" norme državnog pr. poretka
 - izvorne norme:
 - "definiraju" pravni poredak
 - društvena učinkovitost (efektivnost)
 - načelo efektivnosti je "vanjska" norma (norma međunarodnog običajnog prava)

EFEKTIVNOST USTAVNIH NORMI O NADLEŽNOSTI

- društvena učinkovitost = stvarno (efektivno), uobičajeno pokoravanje normi
 - pozitivna zapovijed → izvršavanje
 - negativna zapovijed → pridržavanje
- učinkovitost ustavne norme o nadležnosti?
 - a) ako se njome dodijeljena normativna nadležnost barem povremeno stvarno izvršava i
 - b) ako se propisima proizvedenima izvršavanjem te nadležnosti redovito pokorava

HVALA NA POZORNOSTI!

K R A J